

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM
SREDNJA ŠKOLA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE
I O B U K U

Predmet: ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA

Sarajevo, august 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za srednju školu iz predmeta PSIHOLOGIJA

Članovi Komisije za srednju školu:

1. Doc. dr. Maida Koso-Drljević, *Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu*
2. Mirjana Jovanović-Halilović, *dip. psiholog, JU Srednja medicinska škola Sarajevo*
3. Sandra Muratović, *mr. sci psiholog, Druga gimnazija*
4. Đema Voloder-Nadarević, *dipl. psiholog, Prva bošnjačka gimnazija*
5. Lejla Osmanagić, *dipl. psiholog, Srednja škola metalških zanimanja, Srednja građevinsko-geodetska škola, Srednja mašinska tehnička škola*
6. Lirija Kruša-Bjelošević, *mr. sci. psiholog, Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu*

UVOD

Psihologija je nauka o čovjeku, njegovim psihičkim procesima i ponašanju, zbog čega je neraskidivo povezana sa svim područjima ljudskog života i djelovanja.

Zdravstvena psihologija bavi se psihološkim faktorima zdravstvenih rizika, načinima prevencije rizičnih faktora, načinima formiranja pozitivnih oblika zdravstvenog ponašanja i psihosocijalnim vidovima pojedinih bolesti. Jedan od osnovnih zadataka zdravstvene psihologije je naglašavanje važnosti odnosa između zdravstvenih radnika i pacijenata.

Putem stečenih znanja i iskustava kod učenika se razvijaju kompetencije koje jačaju lični razvoj i osnova su cjeloživotnog učenje. U cijelom odgojno-obrazovnom procesu izrazito je važno poticati saradnju, poštovanje, rasprave na temelju argumenata, empatiju i potkrepljivati stavove koji naglašavaju općeljudske vrijednosti.

Praktična nastava omogućava primjenu stečenih znanja u dostizanju većeg nivoa sigurnosti u stručnom radu za koje se učenici obrazuju.

NASTAVNI PREDMET: ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA

Razred: IV

Sedmično sati: 2

Godišnje sati: 60

Zanimanje: psiho-gerijatrijska sestra–tehničar

CILJ: Usvajanje znanja o psihologiji kao nauci, psihološkim teorijama i metodama te naučnom objašnjenju razvoja psihičkog života čovjeka, zastojsima u razvoju, utjecaju psihičkih faktora na zdravlje i nastanak bolesti, i promjenama kao sastavnom dijelu življenja svakog čovjeka.

ZADACI NASTAVE SU:

- Sticanje znanja o osnovnim naučnim spoznajama iz oblasti zdravstvene psihologije putem kreativnog i produktivnog interaktivnog odnosa između teorija, metoda i njihove primjene.
- Sticanje znanja i vještina u prepoznavanju, identifikovanju i tretmanu životnih kriza.
- Uočiti adekvatne komunikacijske vještine u radu s pacijentima i naučiti načine otklanjanja komunikacijskih prepreka iz svakodnevne komunikacije.
- Usvojiti specifičnosti u pristupu bolesniku s psihičkim teškoćama.
- Razviti emocionalne, socijalne i komunikacijske vještine potrebne u odnosima s drugim ljudima.
- Senzibiliziranje učenika za prihvatanje osoba s posebnim potrebama i njihovo uključivanje u društvenu zajednicu.
- Upoznavanje sa značajem i mogućnostima povezivanja psihologije i medicine.

PREGLED PROGRAMSKIH CJELINA

Naziv programskih cjelina	Broj sati
1. Psihologija kao nauka	2 (1+1)
2. Primijenjena psihologija	1
3. Biološka psihologija	2 (1+1)
4. Kognitivna psihologija	8 (5+2+1)
5. Sposobnosti	3 (1+1+1)
6. Motivacija	3 (2+1)
7. Emocije i tjelesno zdravlje	3 (2+1)
8. Ličnost	3 (2+1)
9. Psihologija i zdravstvo	8 (7+1)
10. Teorije životnih događaja	5 (4+1)
11. Životne krize	1
12. Treća životna dob	4 (3+1)
13. Komunikacija zdravstveni radnik-pacijent	15 (13+2)
14. Uloga zdravstvenog radnika i etika	2 (1+1)
UKUPNO:	60

PROGRAMSKI SADRŽAJI

1. PSIHOLOGIJA KAO NAUKA	2 (1+1)
- Definicija, razvoj psihologije	
- Discipline u psihologiji	
2. PRIMIJENJENA PSIHOLOGIJA	1
- Zdravstvena psihologija, povezanost psihologije i medicine	
3. BIOLOŠKA PSIHOLOGIJA	2 (1+1)
- Nervni sistem	
- Endokrini sistem	
4. KOGNITIVNA PSIHOLOGIJA	8 (5+2+1)
- Opažanje i poremećaji opažanja	
- Predstave i halucinacije	
- Pamćenje i poremećaji pamćenja	
- Učenje i vrste učenja	
- Zaboravljanje	
- Mišljenje i vrste mišljenja	
- Pažnja i vrste pažnje	
- Vježba: poremećaji mišljenja, mjerenje obima kratkoročnog pamćenja	
5. SPOSOBNOSTI	3 (1+1+1)
- Pojam i vrste sposobnosti	
- Shvatanja o prirodi intelektualnih sposobnosti, razvoj inteligencije	
- Vježba: zadatak kreativnosti i inovativnosti u zdravstvu	
6. MOTIVACIJA	3 (2+1)
- Definicija i vrste motiva, poremećaj motivacije	
- Primarne i sekundarne potrebe, hijerarhija potreba	
- Motivacija u procesu liječenja i rehabilitacije	
7. EMOCIJE I TJELESNO ZDRAVLJE	3 (2+1)
- Vrste i razvoj emocija	
- Emocionalna inteligencija, prepoznavanje i kontrola emocija	
- Tjelesne bolesti i emocionalna stanja	
8. LIČNOST	3 (2+1)
- Definicija ličnosti, teorije i tipologija ličnosti	
- Pojam i izvor frustracije, odbrambeni mehanizam ličnosti	
- Stavovi, stereotipi, predrasude i njihov uticaj na ponašanje	
9. PSIHOLOGIJA I ZDRAVSTVO	8 (7+1)
- Krize savremene medicine	
- Promjene u etiologiji patologije	
- Osnovne poteškoće u komunikaciji s pacijentom	

- Odnos zdravstveni radnik - pacijent
- Timski rad
- Psihološka edukacija zdravstvenih radnika
- Stres u radu zdravstvenih radnika

10. TEORIJE ŽIVOTNIH DOGAĐAJA 5 (4+1)

- Stres, disstres, trauma
- Gubici, invalidnost, bolesti, odvajanja, samoća, osjećaj beskorisnosti
- Posttraumatski stresni poremećaj, transgeneracijski PTSP
- Simptomi i posljedice, tretmani i metode oporavka
- Interakcija vezanih i paralelnih terapija - psihoterapija, fizikalna terapija, okupaciona i radna terapija

11. ŽIVOTNE KRIZE 1

- Kriza, separacijski strahovi, regresivna ponašanja, otuđenost, prevladavanje životnog događaja

12. TREĆA ŽIVOTNA DOB 4 (3+1)

- Promjene, neminovnosti, prednosti, otpori, nove aktivnosti
- Definisanje problema
- Krize, uzroci i posljedice
- Pristup markiranom problemu, prioriteta, pravljenje liste prioriteta, problemi - uzroci, problemi - posljedice

13. KOMUNIKACIJA U ZDRAVSTVU 15 (13+2)

- Oblici i vještine međuljudske komunikacije, definisanje komunikacije, verbalna i neverbalna komunikacija
- Aktivno slušanje, asertivnost i empatija
- Osnovne komunikacijske vještine u razgovoru
- Komunikacijske vještine i sposobnosti, samopoštovanje i slika o sebi, otvorenost, ljubaznost i toplina, izbjegavanje stereotipa i predrasuda
- Komunikacija s osobama različite životne dobi: djecom i adolescentima
- Komunikacija s osobama ograničenih komunikacijskih sposobnosti
- Komunikacija u zdravstvenom timu
- Sukobi: vrste, uzroci, oblici i rješavanje; sukobi na poslu
- Nedostatna komunikacija, medicinski žargon
- Neverbalna komunikacija i njena važnost u radu sa pacijentima
- Uloga i ponašanje zdravstvenog osoblja
- Emocionalne reakcije na hospitalizaciju
- Ublažavanje anksioznosti u liječenju i hospitalizaciji
- Psihološki aspekti hroničnih bolesti
- Psihološki aspekti prihvatanja smrti i žalovanje

14. ULOGA ZDRAVSTVENOG RADNIKA I ETIKA 2 (1+1)

- Etička pitanja u zdravstvenoj psihologiji
- Terapijske obaveze, uspostavljanje i odgovor u prihvatanju pravila grupe, terapijski ugovor o diskreciji, terapijski učinak, vođenje evaluacijske dokumentacije

ISHODI:

- Ovladavanje vještinama uspješne komunikacije s pacijentima uspostavljanjem uzvratne saradnje kao preduvjeta povoljnog terapijskog efekta u poboljšavanju kvaliteta življenja.
- Prepoznavanje negativnog utjecaja komunikacijskih prepreka na interpersonalne odnose.
- Otklanjanje komunikacijske prepreke iz svakodnevne komunikacije.
- Osvijestiti značaj interpersonalnih vještina u svakodnevnoj interakciji.
- Aktivno slušanje u komunikaciji.
- Primjena psiholoških znanja i vještina u očuvanju zdravlja.
- Usvojiti specifičnosti pristupa bolesniku s psihičkim poremećajima.
- Razviti emocionalne, socijalne i komunikacijske vještine potrebne u odnosima s drugim ljudima.
- Razvoj viših oblika mišljenja, kritičkog mišljenja putem predviđenih vježbi.
- Razvijanje vještina asertivne komunikacije, timskog rada i drugih poželjnih oblika ponašanja.
- Ovladati primjerenim načinima komunikacije pacijentima.
- Razvoj vještina argumentovanja i diskutovanja o različitim ambivalentnim psihološkim pitanjima.
- Razmijevanje multidisciplinarnog pristupa u procesu liječenja bolesnika.

UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA:

Aktivnosti tokom odgojno-obrazovnog procesa trebaju poticati kritičko mišljenje, rasprave utemeljene na znanstvenih činjenicama te fleksibilnosti mišljenja. Nastavnik potiče rasprave među učenicima o različitim kognitivnim i emocionalnim procesima i razvoju identiteta u adolescenciji. Raspravama o prepoznavanju situacija stresa i frustracija stiče se uvid u učinkovitije očuvanje psihičkog zdravlja i ostvarenje veće psihološke dobrobiti. Učenici moraju imati priliku razmjenjivati i primjenjivati informacije, izraziti vlastito mišljenje, raditi u timu. Na nastavniku je da procijeni i odabere metode za koje smatra da će učenicima najbolje pomoći u ostvarivanju navedenih ishoda.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA:

- odsjek pedagogija i psihologija
 - a) VII stepen profesor pedagogije i psihologije,
 - b) II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa – magistar pedagogije i psihologije;
- odsjek psihologija
 - a) VII stepen diplomirani psiholog i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta,
 - b) II ciklus bolonjskog visoko-obrazovnog procesa – magistar psihologije i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta.

NASTAVNI PREDMET: ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA - PRAKTIČNA NASTAVA

Razred: IV

Sedmično sati: 2

Godišnje sati : 60

Zanimanje: psiho-gerijatrijska sestra-tehničar

CILJ: Razvijanje svijesti učenika o značaju emocionalnih, motivacijskih i interpersonalnih psiholoških faktora u medicinskoj praksi.

ZADACI NASTAVE SU :

- Usvajanje specifičnih pristupa bolesniku s psihičkim poremećajima.
- Korištenje stečenih znanja u radu s pacijentima treće životne dobi, razvijanje humanijeg odnosa na relaciji pacijent-medicinski radnik.
- Uvježbavanje komunikacijskih vještina u radu sa pacijentima, otklanjanje komunikacijskih prepreke iz svakodnevne komunikacije.
- Razvijanje emocionalne, socijalne i komunikacijske vještine potrebne u odnosima s pacijentima.
- Ovladavanje vještinama uspješne komunikacije s pacijentima, uspostavljanjem uzvratne saradnje kao preduvjeta povoljnog terapijskog efekta u poboljšavanju kvaliteta življenja

PREGLED PROGRAMSKIH CJELINA

Naziv programskih cjelina	Broj sati
1. Ličnost	10 (2+4+4)
2. Psihologija i zdravstvo	20 (3+3+14)
3. Psihološka praksa sa pacijentima	28 (2+12+14)
4. Uloga zdravstvenog radnika	2 (1+1)
UKUPNO:	60

PROGRAMSKI SADRŽAJI

- 1. LIČNOST** **10 (2+4+4)**
 - Načini smanjenja frustracije, vježba
 - Psihopatologija ličnosti, prikaz slučaja
 - Poželjne osobine zdravstvenog radnika, vježba
 - Potrebe i njihovo razumijevanje u odnosima sa pacijentom, vježbe

- 2. PSIHOLOGIJA I ZDRAVSTVO** **20 (3+3+14)**
 - Krize savremene medicine
 - Promjene patologije stanovništva
 - Osnovne poteškoće u komunikaciji sa pacijentom, vježbe
 - Odnos zdravstveni radnik - pacijent

- Timski rad, vježba
- Stres u radu zdravstvenih radnika
- Načini savladavanja stresnih situacija i borbe sa stresom, vježbe

3. PSIHOLOŠKA PRAKSA SA PACIJENTIMA 28 (2+12+14)

- Oblici i vještine međuljudske komunikacije, verbalna i neverbalna komunikacija
- Osnovne komunikacijske vještine u razgovoru
- Razvijanje empatije, vježba
- Razijanje asertivnosti, vježba
- Učenje Ja govora, vježba
- Aktivno slušanje, vježba
- Razvijanje samopoštovanja i slike o sebi, otvorenost, ljubaznost i toplina, vježba
- Izbjegavanje stereotipa i predrasuda, vježba
- Psihološka edukacija zdravstvenih radnika
- Komunikacija s osobama različite dobi: djecom, adolescentima, vježba
- Komunikacija s osobama različite dobi: osobama treće životne dobi, vježba
- Komunikacija s osobama ograničenih komunikacijskih sposobnosti, vježba
- Emocionalne reakcije na hospitalizaciju - kontrola emocija, vježba
- Ublažavanje anksioznosti u liječenju i hospitalizaciji
- Psihološki aspekti hroničnih bolesti, prikaz slučaja
- Psihološki aspekti prihvaćanja smrti i faze žalovanja, prikaz slučaja
- Komunikacija u zdravstvenom timu, vježba
- Uloga i ponašanje zdravstvenog osoblja
- Sukobi: vrste, uzroci, oblici, rješavanje, vježba
- Sukobi na poslu, vježba
- Nedostatna komunikacija, medicinski žargon
- Neverbalna komunikacija i njena važnost u radu s pacijentima, komunikacija udaljenosti

4. ULOGA ZDRAVSTVENOG RADNIKA 2 (1+1)

- Grupne terapije u radu u ustanovi i kućne posjete, vježba
- Terapijske obaveze, uspostavljanje i odgovor u prihvatanju pravila grupe, terapijski ugovor o diskreciji, terapijski učinak, vođenje evaluacijske dokumentacije, prikaz slučaja

ISHODI:

- Razumijevanje pojma naučna psihologija i razlikovanje od popularne psihologije.
- Razumijevanje praktične primjene teorijskih znanja psihologije.
- Razumijevanje i korištenje multidisciplinarnog pristupa u procesu liječenja bolesnika.
- Vještine analiziranja i interpretacije ponašanja individue, laganje, submisivnost i dr.
- Vještine uočavanja bioloških, situacionih, okolinskih i ličnih faktora u interpretaciji ponašanja individue.
- Uočavanje psiholoških razlika među individuama i razvoj poštovanja i tolerancije.
- Razvoj viših oblika mišljenja, kritičkog mišljenja putem predviđenih vježbi.
- Odgovoran odnos prema radu.
- Lična odgovornost u komunikaciji.

UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA:

Realizacija programa zasniva se na umješnosti predavača da vođenjem putem posmatranja, vježbanja i uvažavanja / usvajanja, učenika uvede u praksu zdravstvene psihologije. Omjer sati

planiranih za obradu i sati drugih oblika rada, od ponavljanja i sistematizacije do vježbi, prikaza slučaja odnosno omogućava primjenu nastavnih sadržaja u praksi. Budući zdravstveni radnici uče na konkretnim primjerima svoju profesionalnu ulogu.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA:

- odsjek pedagogija i psihologija

a) VII stepen profesor pedagogije i psihologije,

b) II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa – magistar pedagogije i psihologije;

- odsjek psihologija

a) VII stepen diplomirani psiholog i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta,

b) II ciklus bolonjskog visoko-obrazovnog procesa – magistar psihologije i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta.